

T.C.
MİMAR SİNAN GÜZEL SANATLAR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SAHNE SANATLARI ANA SANAT DALI
OPERA PROGRAMI

CEMAL REŞİT REY
VE
ESERLERİNİN İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan

20096203

Tülay UYAR

Tez Danışmanı

Prof. Mesut İKTU

İstanbul - 2010

Tülay UYAR tarafından hazırlanan Cemal Reşit Rey ve Eserlerinin İncelenmesi adlı bu çalışma aşağıda adları yazılı jüri üyelerince Oybirliğiyle / ~~Oyçokluğuyla~~ Yüksek Lisans Tezi olarak Kabul Edilmiştir.

Kabul (Sınav) Tarihi : 13 / 01 / 2010

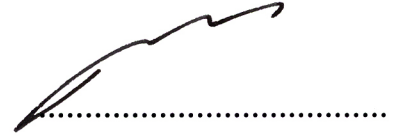
(Jüri Üyesinin Ünvanı , Adı , Soyadı ve Kurumu) :

İmzası :

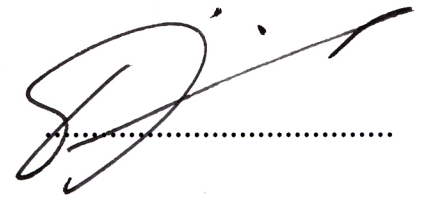
Jüri Üyesi : Prof.Mesut İKTU (Danışman)

Jüri Üyesi : Prof.Müfit BAYRAŞA (İ.Ü.Öğr.Üy.)

Jüri Üyesi : Öğr.Gör.Ece İDİL

İÇİNDEKİLER:

Sayfa No.

ÖNSÖZ:	II
ÖZET:	IV
SUMMARY:.....	V
RESİMLER LİSTESİ:.....	VI
GİRİŞ:	1
1.CEMAL REŞİT REY'İN YAŞAM ÖYKÜSÜ.....	3
2.ESERLERİ:	9
3.MÜZİKAL TARİHİNE KISA BİR BAKIŞ:.....	15
3.1: Türkiye Dışında Müzikal.....	15
3.2: Türkiye'de Müzikal	22
3.2.1: Cumhuriyet Sonrası Kanto.....	22
4.CEMAL REŞİT REY'İN TÜRK MÜZİKALLERİNDEKİ YERİ:.....	24
5.CEMAL REŞİR REY VE İLK ŞAN ESERLERİ:	42
6.ÖĞRENCİ VE MESLEKTAŞLARI İLE RÖPORTAJLAR:	45
KAYNAKLAR:.....	49
ÖZGEÇMİŞ:.....	50

ÖNSÖZ:

Cemal Reşit Rey, Türk müzik yaşamını oldukça etkilemiş, geride bıraktığı müziğin değişik alanlarına yayılan eserleri ile de yaşamımızı etkilemeye devam eden bir bestecimiz ve orkestra yönetmenimizdir.

Türk Beşleri¹ diye andığımız müzikçilerimiz içerisinde belki ailesi ve kendi olanakları ile müzik eğitimini sürdürebilmiş, müzikte gösterdiği üstün yeteneği ile yabancı bestecileri, eğitmenleri etkilemiş tek isimdir diyebiliriz.

İlerideki bölümlerde de görebileceğimiz gibi müziğin çeşitli dallarında eserler vermiştir. Operaları, operet ve müzikalleri, orkestra yapıtları, konçertoları, konçertant parçaları, oda müzikleri, şan ve orkestra eserleri, şan ve piyano eserleri, koro eserleri, marşları, piyano yapıtları, sahne müzikleri bulunmaktadır.

Ne yazık ki eserlerinin bir bölümünün el yazması notaları çeşitli nedenlerle kaybolmuştur.

Genç Türk cumhuriyeti'nin kurulması aşamasında olağanüstü çalışmalarıyla Türk Müziğine hem bir eğitmen olarak hizmet vermiş, hem o zamana kadar denenmemiş tarzda yaklaşımlarıyla sanat yaşamına yeni yönler vermiş, hem de eserleriyle Türkiye Cumhuriyeti sanat dağarcığına çok değerli eserler eklemiştir.

Türkiye Cumhuriyet Dönemi Tiyatrosu, Osmanlı “Dar-ül Bedai”inden görevi devir aldığı zaman Muhsin Ertuğrul öncülüğünde hızlı gelişen bir yapılanma içine girer. İşte bu hızlı gelişme dönemi içerisinde Cemal Reşit Rey'in müzikal anlamdaki katkıları tartışma kabul etmeyecek kadar fazladır. “Üç Saat Opereti” diye adlandırılmış opereti onun bu konudaki ilk çalışmasıdır.

¹ Türk Beşleri: Besteciliği meslek olarak seçen ilk müzikçilerimiz “Türk Beşleri” olarak anılır. Cemal Reşit Rey (1904 – 1985), Ferid Alnar (1906 – 1978), Ulvi Cemal Erkin (1906 – 1972), A. Adnan Saygun (1907 – 1991), ve Necil Kâzım Akses (1908 – 1999) Türkiye’de klasik müziğin hemen bütün formlarında eserler yazmış, çağdaş akımlardan da yararlanarak bestecilik sanatında uluslar arası düzeyi yakalayan ilk kuşak olarak tarihe geçmişlerdir.

Dünya müziğinde klasik müzik yerini korumaya devam etmektedir, ancak seyirci sayısı ve oynanma süresi açısından müzikallerde kullanılan belki de yarı klasik müzik diyebileceğimiz müzik daha ön plana gelmiş durumdadır. Burada, müzikallerin tarihine baktığımız zaman, onların bu denli ilgi çekici olmalarının nedenleri içinde müzik dışında işledikleri konuların çok renkliliği, işleniş tarzları da yer almaktadır.

Bu çalışmada Cemal Reşit Rey'in yaşam öyküsü, eserlerinin kısa tanıtımı ardından müzikallerindeki müzikçi kişiliği, müzikallere yaklaşımı ve bazı eserlerinde kullandığı tarzların ayrıntılı analizi yer almaktadır.

Çalışmamın hazırlanmasında ve araştırmam sırasında engin bilgi ve deneyimleriyle bana yol gösteren tez danışmanım **Prof. Mesut İktu**'ya sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

ÖZET:

Cemal Reşit Rey ilk gençlik yıllarından başlamak üzere Türk Müzik Sanatı'na sayısız çok önemli katkılarda bulunmuş uluslararası üne sahip bir bestecidir. Bu çalışmada “ilk”lerin yaşandığı Genç Türkiye Cumhuriyeti'nin müzik kültürü'nün yapılandırılması ve kurumsallaştırılması sırasında, hiçbir zaman tartışılmayacak getirileri olmuş Cemal Reşit Rey'in müzikal gelişimine paralel bir şekilde yapılandırılmış yaşam öyküsü ve ardından eserleri belirtilmektedir.

Daha sonra, Cemal Reşit Rey'in Türk Müzikalindeki yerini belirlemek amacıyla ilk önce dünya müzikal tarihine kısaca baktıktan sonra, Osmanlı ve Cumhuriyet döneminde müzikalin nasıl geliştiği anlatılmakta, günümüze kadar yazılmış belli başlı müzikal eserlerden bahsedilmektedir.

Çalışmanın sonraki iki bölümünün ilkinde Cemal Reşit Rey'in bir çok değerli eserleri arasında geniş kitlelerin beğenisini kazanmış, ve de günümüzde de kazanmaya devam eden Müzikallerindeki müzikal yapı incelenmekte, eserlerinin müzik teorisi açısından önemi tartışılmaktadır. İkincisinde ise Genç Türkiye Cumhuriyeti'nde şekillenmeye başlayan Atatürk'ün başlattığı “Türk Müziğinin evrenselleşmesi, ancak Türk Halk Müziğinden köken alan batı normlarında eserler yaratmakla gerçekleşir” düşüncesine uyan gençlik yıllarına ait “On İki Anadolu Türküsü” incelenmekte, eserin müzikal yapısı irdelenmektedir.

En son bölümde Cemal Reşit Rey'in öğrencileri ve meslektaşları ile yapılan röportajlardan alıntılar bulunmaktadır.

Anahtar Sözcükler: Cemal Reşit Rey, Müzikal, Müzikalin Tarihi, Operet, Cemal Reşit Rey'in Eserleri

SUMMARY:

Cemal Reşit Rey, is one of first Turkish composers with international reputation whose contributions to Turkish Classical Music and Musicals are indisputably of prime importance. In the first and second parts, his life story parallel to development of his musical career and compositions is exposed and a thorough list of Cemal Reşit Rey's works is included.

In the following chapter, in order to give a clear view on Cemal Reşit Rey's place in Turkish Musical, first the story of the musical throughout the world and then the story of the musical in Late Ottoman Empire and in The Republic of Turkey are examined.

The following two chapters of this work are about his musicals and his early works for voice and piano. These works are brought to a thorough examination together with excerpts from sheet music for voice and piano. Cemal Reşit Rey's mastery on the usage of Turkish lyrics, the musical style and harmonic form of his works are discussed.

The last chapter contains excerpts from interviews with Cemal Reşit Rey's students and his colleagues.

Key Words: Cemal Reşit Rey, Musical, Story of the Musical, Operets, Works of Cemal Reşit Rey.

RESİMLER VE BELGELER LİSTESİ:

- Resim 1.1: Cemal Reşit Rey (1904 – 1985)
- Resim 1.2: Ahmet Reşit Bey
- Resim 1.3: Cemal Reşit Rey ve Öğrencileri
- Resim 1.4: Semine Hanım ve Ekrem Reşit Rey
- Resim 2.1: Cemal Reşit Rey, Şef
- Resim 3.1: 1800'lü yıllarda bir "Variety Show"
- Resim 3.2: Tipik bir "Minstrel Show"
- Resim 3.3: "Black Crook" Müzikalinin Afişi
- Resim 3.4: İngiliz şov kızı Lydia Thompson ve cüretkâr sarışın kızlardan oluşan grubu "Burlesque" tarzındaki gösterileri ile Amerika'da oldukça sansasyon yaratmıştır.
- Resim 3.5: Vaudeville Tarzı Oyunların Buluşma Noktası New York, Keith's Palace Tiyatrosunun Program Kapağı
- Resim 3.6: No No Nanette Müzikali'nin Afişi
- Resim 3.7: Muhlis'in Çocukları Opera Heyeti
- Nota 4.1: "Ah Berelim", Lüküs Hayat, bölüm
- Nota 4.2 "Senle Ben, Benle Sen", Lüküs Hayat, bölüm
- Resim 4.1: Zihni Göktay, Ali Berge, Funda Postacı: İstanbul Kabadayıları (Lüküs Hayat)
- Resim 4.2: Üç Saat Operetinin Afişi
- Nota 4.3: "Atıfet", Lüküs Hayat, bölüm
- Nota 4.4: "Atıfet", Lüküs Hayat, bölüm
- Nota 4.5: "Elveda", Lüküs Hayat, bölüm
- Resim 4.3: Funda Postacı, Ayşe Kökçü, Argun Kınal (Lüküs Hayat)
- Nota 4.6: İhtiras, (Lüküs Hayat)
- Resim 4.4: Lüküs Hayat'ın İlk Sahneleşinde "Bon Bon Şekerleri"
- Nota 4.7: "Lüküs Hayat", Lüküs Hayat Opereti
- Resim 4.5: C.R. Rey, Leyla Gencer

Resim 4.6: C.R. Rey Ayla Erduran

Resim 4.7: Ayşegül Sarıca

Nota 5.1: “Ayn Ondördü”, On İki Anadolu Türküsü

GİRİŞ:

Cemal Reşit Rey, Türk müzik yaşamını oldukça etkilemiş, geride bıraktığı müziğin değişik alanlarına yayılan eserleri ile de yaşamımızı etkilemeye devam eden bir bestecimiz ve orkestra yönetmenimizdir.

Türk beşleri¹ diye andığımız müzikçilerimiz içerisinde belki ailesi ve kendi olanakları ile müzik eğitimi sürdürebilmiş, müzikte gösterdiği üstün yeteneği ile yabancı bestecileri, eğitmenleri etkilemiş tek isimdir diyebiliriz.

İlerideki bölümlerde de görebileceğimiz gibi müziğin çeşitli dallarında eserler vermiştir. Operaları, Operet ve Müzikalleri, Orkestra Yapıtları, Konçertoları, Konçertant Parçaları, Oda Müzikleri, Şan ve Orkestra Eserleri, Şan ve Piyano Eserleri, Koro Eserleri, Marşları, Piyano Yapıtları, Sahne Müzikleri bulunmaktadır.

Ne yazık ki eserlerinin bir bölümünün el yazması notaları çeşitli nedenlerle kaybolmuştur.

Genç Türk Cumhuriyeti'nin kurulması aşamasında olağanüstü çalışmalarıyla Türk Müziğine hem bir eğitmen olarak hizmet vermiş, hem o zamana kadar denenmemiş tarzda yaklaşımlarıyla sanat yaşamına yeni yönler vermiş, hem de eserleriyle Türkiye Cumhuriyeti sanat dağarcığına çok değerli eserler eklemiştir.

Türkiye Cumhuriyet Dönemi Tiyatrosu, Osmanlı “Dar-ül Bedai”inden görevi devir aldığı zaman Muhsin Ertuğrul öncülüğünde hızlı gelişen bir yapılanma içine girmiştir. İşte bu hızlı gelişme dönemi içerisinde Cemal Reşit Rey'in müzikal anlamdaki katkıları tartışma kabul etmeyecek kadar fazladır. “Üç Saat Opereti” diye adlandırılmış opereti onun bu konudaki ilk çalışmasıdır.

¹ Türk Beşleri: Besteciliği meslek olarak seçen ilk müzikçilerimiz “Türk Beşleri” olarak anılır. Cemal Reşit Rey (1904 – 1985), Ferid Anlar (1906 – 1978), Ulvi Cemal Erkin (1906 – 1972), A. Adnan Saygun (1907 – 1991), ve Necil Kâzım Akses (1908 – 1999) Türkiye’de klasik müziğin hemen bütün formlarında eserler yazmış, çağdaş akımlardan da yararlanarak bestecilik sanatında uluslar arası düzeyi yakalayan ilk kuşak olarak tarihe geçmişlerdir.

Dünya müziğinde klasik müzik yerini korumaya devam etmektedir, ancak seyirci sayısı ve oynanma süresi açısından müzikallerde kullanılan belki de yarı klasik müzik diyebileceğimiz müzik daha ön plana gelmiş durumdadır. Burada, müzikallerin tarihine baktığımız zaman, onların bu denli ilgi çekici olmalarının nedenleri içinde müzik dışında işledikleri konuların çok renkliliği, işleniş tarzları da yer almaktadır.

Bu çalışmada Cemal Reşit Rey'in yaşam öyküsü, eserlerinin kısa tanıtımı ardından müzikallerindeki müzikçi kişiliği, müzikallere yaklaşımı ve bazı eserlerinde kullandığı tarzların ayrıntılı analizi yer almaktadır.

Cemal Reşit Rey
(1904 – 1985)

YAŞAM ÖYKÜSÜ:

25 ekim 1904'te Kudüs'te doğar. sarayla yakın ilişkileri olan, son Osmanlı ailelerinden birinin oğludur. Babası **Ahmet Reşit Bey**, o dönemde Kudüs'e mutasarrıf olarak atanmıştır.

Cemal Reşit'in müziğe yeteneği o yıllarda ortaya çıkar. Diğer çocuklar sokakta oynarken o bulduğu bir akordiyonu çalmaya ve ondan çıkan sesleri taklit etmeye çalışmaktadır. Beş yaşındayken ailecek İstanbul'a gelinir. Burada bir yandan ilkokula giderken, bir yandan da piyano çalışmaya başlar. Galatasaray lisesi'nde okumaya başladığı yıllarda babasının politik durumu nedeniyle 1913 yılında zorunlu olarak Paris'e taşınırlar.

Paris'te aileye Fransa Cumhurbaşkanı **Raymond Poincaré** sahip çıkar. Birinci Dünya Savaşı'nın başlamasına çok az zaman vardır. Ahmet Reşit Bey ve ailesi dünyanın kültür başkenti paris'te yaşamaya başlarlar.

Cemal Reşit Bey daha çocuk yaşlarında Mahler'i orkestra yönetirken görecek, konservatuarda onu müdür ve ünlü besteci **Gabriel Fauré**^{II} dinleyecektir.

Fauré onu dinledikten sonra ünlü pedagog Marguerite Long'a telefon açar ve:

"Madam size bir Türk çocuğu gönderiyorum ve hiçbir şey söylemiyorum, kendiniz göreceksiniz" der.

Sonra babasına dönerek:

"Oğlunuz hayatta müzikten başka hiçbir şey yapamaz" diye onun müzik dehasını hemen keşfeder.

Debussy'nin öğrencisi, Ravel'in en yakın dostlarından ve eserlerini en iyi yorumlayan piyanistlerden biri olan **Marguerite Long**, hiç para almadan Cemal Reşit'in eğitimi ile o 19 yaşına gelene kadar yakından ilgilenecektir.

Ahmet Reşit Bey

Ahmet Reşit Bey ve ailesi, savaş başlayınca Paris'te uzun süre kalamazlar. Cenevre'ye yerleşirler. Cemal Reşit eğitime burada **Cenevre Konservatuarı**'nda devam ederken, normal lise eğitimini de sürdürür. Konservatuarın ustalık sınıfına

^{II} Gabriel Fauré (1845 – 1924), Fransız besteci ve Fransız şarkı geleneğinin ustasıdır. Saint-Saens ile çalışmış, daha sonra 1905 – 1920 yılları arasında Paris Konservatuarında müdürlük yapmıştır.

kadar yükselir ancak 1919'da babası Osmanlı Sarayına dahiliye nazırlığına atanınca İstanbul'a gelirler. Baba oğlunu İstanbul'da hemen bir piyano öğretmenine götürür. Ancak çocuğun piyano bilgisi öğretmeninkinden fazladır. Cemal Reşit bu kez tek başına Paris'e eğitime gönderilecek, tekrar Marguerite Long'la çalışmaya başlayacaktır. konservatuarda Gabriel Fauré'den müzik estetiği dersleri alır. Bestecilik, piyano ve orkestra şefliği üzerinde eğitim görür.

Daha okul yıllarında besteleriyle ilgi çekmeye başlar.

Cemal Reşit, Cumhuriyetin ilanından iki ay önce Paris Konservatuarından mezun olur.

Bu arada İstanbul Belediyesi **Dar-ül Elhan**'a (ilk konservatuar) batı müziği bölümü açılmasına karar verilir ve hoca olarak genç Cemal Reşit çağrılır. bu onun için dünyanın en gururlanılacak olayıdır. Ancak henüz 19 yaşındadır, daha tam müzikal olgunluğunu kazanmamıştır. Üstelik onu Avrupa'da büyük bir kariyer beklemektedir. Paris'teki hocalarının istememelerine karşın yine de İstanbul'a döner.

Belki Batı'daki büyük kariyer imkânından uzaklaşmıştır ama, ülkesinin sanatsal yaşamına çok katkılarda bulunmuştur.

Cemal Reşit Rey Türkiye'de klasik müziğin kuruluşuna öncülük etmiş, pek çok öğrenci yetiştirmiş ve yaşamı boyunca müzik dünyasının hep bir numarasında yaşamıştır. Türkiye'ye döndükten sonra yaşamı boyunca artık kendi ülkesinden hiç ayrılmayacak, çeşitli orkestralar kurup, bunlarla yurt içi ve dışında konserler yönetecek, dünyanın en ünlü sanatçıları şef olarak Türkiye'de ağırlayacak, Türkiye'de bir yandan klasik müziğin yaygınlaşması için çalışırken, öte yandan yazdığı operetlerle tiyatro dünyasında unutulmayacak eserlere imza atacaktır.

Cemal Reşit Rey ve Öğrencileri

Ankara ve İstanbul radyolarında uzun yıllar görev yapan Rey, yurtdışında sayısız konser verir. Çok Sesli Türk müziğini geniş kitlelere yaymak amacıyla, zaman zaman Türk Halk Müziği ezgilerinden de yararlanarak, Lüküs hayat (1933), Deli dolu (1934), Saz-Caz (1935), Hava-Cıva (1937) gibi çok sevilen operetler besteler. Bunların dışında konçertoları, senfonik şiirleri ve başka orkestra yapıtları da olan Rey “**Onuncu Yıl Marşı**”nın da bestecisidir.

Cemal Reşit Rey’in yaşamı sürekli çalışarak, üreterek geçer. Ailesiyle birlikte oturdukları Nişantaşı Şair Nigâr Sokak'taki konakta annesi, babası, ağabeyi Ekrem reşit, kız kardeşi Semine ve eşi Semih Argeşo ile birlikte yaşarlar.

Semih Argeşo Cemal bey'in kurup yönettiği İstanbul Senfoni Orkestrası'nın baş kemancısıdır. Kız kardeşi Semine Hanım da orkestrada keman çalar. Konakta hem ciddi klasik müzik çalışmaları yapılır, hem de ağabeyi Ekrem Reşit'le birlikte müzikaller üzerine çalışılır. Cemal Bey müzikalleri zevk almasının ötesinde yapacağı klasik müzik çalışmalarını, özellikle yurt dışı konserlerini gerçekleştirebilmek için para kazanmaya yönelik olarak da bestelediği olur. Çünkü özellikle o yıllarda Türkiye'de klasik müzik yapmak bir misyoner gibi çalışmayı gerektirmektedir.

Semine Hanım ve Ekrem Reşit Rey

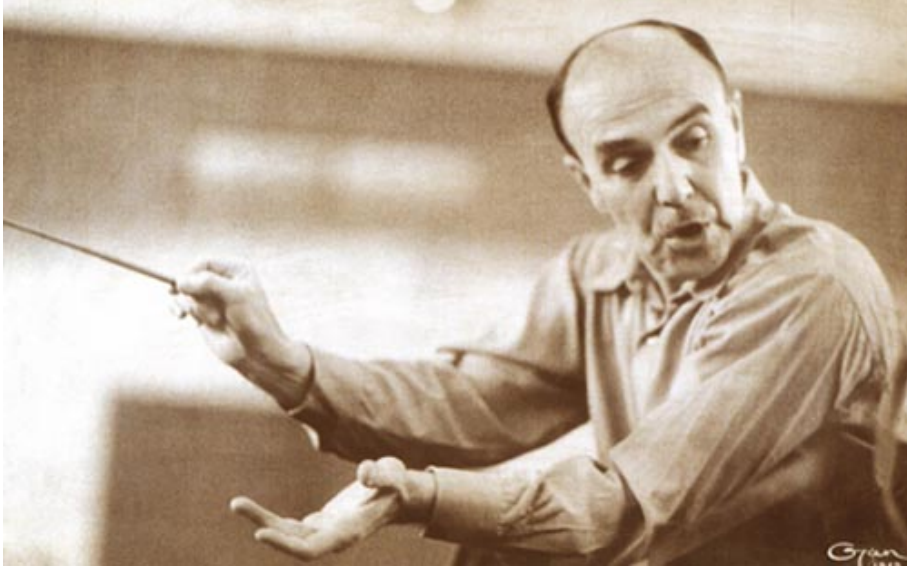
Babasının ölümü, ardından Semine hanım ve Eşinin ayrı bir eve çıkararak konaktan ayrılmaları, Ekrem Reşit Bey'in ve 1962'de annesinin ölümü ile Cemal Bey'in konak yaşamı son bulur. Koca İstanbul'da tek başına kalmıştır. Yanında ağabeyine çok iyi baktığı için aile emektarı olan Rıfki Ergün ve ailesiyle birlikte Serencebey'de bir apartman dairesine taşınır. Orkestradan emekli olan Cemal bey, piyano dersleri vermekte, yine evi eski dostları ve öğrencileri ile dolup taşmaktadır ama artık o eski debdebeli günler geride kalmıştır. Bir zamanlar şık giysileri ile her yerde dikkat çeken Cemal Reşit Rey üzerinde eski kıyafetleri, mütevazı evi ile onu eskiden tanıyanların içlerini acıtmaktadır. Giderek Rıfki Ergün'ün ailesini kendi ailesi gibi görmeye başlar. Hele içlerinde sağır dilsiz olan Melek'i özel bir ihtimamla büyütür.

1970'lerde Cemal Reşit Rey, Haldun Dormen'in sahneye koyacağı bir müzikalin siparişini alır. Ağabeyinin ölümünden sonra müzikal yazmamaya karar veren Rey, Erol Günaydın'ın yazacağı metinleri müzikleyebileceğini söyleyerek herkesi şaşırtır. Erol Günaydın'la kısa süre içinde çok iyi dost olurlar ve “**Yaygara 70**” büyük başarı kazanır. Ardından “**Uy Balon Dünya**” isimli ikinci bir müzikal yapılır ama aynı başarıyı yakalayamaz.

1980'lerde Cemal bey iyice kendi dünyasına çekilir. 1985'de “**Lüküs Hayat**” 51 yıl aradan sonra yine aynı sahnede İstanbul Şehir Tiyatrosu'nda sahnelenecektir. Cemal bey, gala gecesi için özel olarak hastaneden çıkarılır ve Harbiye Muhsin Ertuğrul

Tiyatrosu'na getirilir. Eser yıllar sonra yine büyük bir başarı kazanmıştır. Haldun Dormen ve Gencay Gürün onu alkışlar arasında sahneye çıkarırlar. Anlatılmaz derecede mutludur. Seyirci onu dakikalarca ayakta alkışlar. Bu onun son sahneye çıkışı olacaktır. Ertesi gün tekrar hastaneye yatırılır.

7 ekim 1985'de vefat eder ve Edirnekapı'daki aile mezarlığına defnedilir.

Cemal Reşit Rey, Şef

ESERLERİ:

Cemal Reşit Rey'in bestecilik çalışmaları dört ayrı dönemde incelenebilir:

1. **1919 – 1926** yılları arasında bestelediği Fransızca şarkılar, öğrencilik yıllarının bir uzantısı sayılabilir.
2. **1926** yılında yazdığı ve halk müziği motiflerinden yararlandığı “12 Anadolu Türküsü” ile yeni bir çizgiye yönelmiştir.
3. **1931** yılında bestelediği “Enstantaneler” orkestra yapıtı, ezgisel kuruluşundaki özgünlüğün yanı sıra, izlenimciliğin ışıltılarını taşır. Yine 1930’lu yıllarda, metinlerini ağabeyi Ekrem Reşit Rey’in yazdığı operetler ve müzikaller bestelemiştir. Çekici melodileriyle bu sahne yapıtları, halkın çoksesli müziğe yakınlık duymasında rol oynamış, uzun yıllar boyunca yinelenerek sahnelenmiştir.

4. **1950**'li yıllara kadar yazdığı yapıtlarında, ulusal renkler sadece bir "alıntı" değil, stili ve armonik dokuyu da koşullayan bir "öz" olarak kendini gösterir.

Bestecimiz E. Oğuz Fırat'ın değerlendirmesine göre, Cemal Reşit Rey'in bu dönemdeki yapıtları, "İzlenimciliğin Türk Kolu"nun varlığından söz ettirecek ölçüde özgün ve etkin olarak karşımıza çıkar.

Cemal Reşit Rey, 1950'li yıllarda yeni klasikçiliğe yönelmiştir. Bu dönemde bestelediği yapıtlar "Mistik" bir özellik taşır. "L'appel" ve "Fatih" adlı senfonik şiirleri, bu anlayışın ürünleridir. Daha sonraki dönemde "Ölüm" temasının işlendiği ve Türk makamlarından yararlandığı yapıtlar için "kendi fantezi dünyası içinde" çalıştığını belirtmiştir.

Cemal Reşit Rey'in yapıtlarının tümü, belirli bir makam, ya da tona bağlı armonik bir yapıyı sergiler. Ezgisel çizgiyi ve armoniyi önemsemiştir.

1982 yılında "Devlet Sanatçısı" unvanıyla onurlandırılan Cemal Reşit Rey'in yapıtlarının hakları mirasçılarınınındır.

Cemal Reşit Rey 1985 yılında ebedi uykusuna çekilirken, Türkiye Cumhuriyeti Milletine ve müzik severlere şu önemli yapıtlarını bırakmıştır...

OPERALARI

- 1) "Faire Sans Dire", tek perde. Libretto: Ekrem Reşit Rey (Alfred De Musset'ten yararlanılarak) 1920.
- 2) "Yarın Marek", üç perde, dört tablo. Libretto: Xavier Fromentin 1920.
- 3) "Sultan Cem", beş perde, on iki sahne. Libretto: Ekrem Reşit Rey (Roussel Despierre'nin senaryosuna göre) 1924.
- 4) "Zeybek", üç perde. Libretto: Ekrem Reşit Rey 1926.
- 5) "Köyde Bir Facia", tek perde. Libretto: Ekrem Reşit Rey 1929.
- 6) "Çelebi", dört perde. Libretto: Ekrem Reşit Rey 1942 – 1945. Orkestrasyonunun tamamlanması 1973.

OPERET VE MÜZİKALLERİ

Cemal Reşit Rey'in bu alandaki çalışmalarının librettolarını Ekrem Reşit Rey yazmıştır.

- 1) “La Petit Chaperonne Rouge”, iki sahne, 1920.
- 2) “Üç saat”, üç perde, 1932.
- 3) “Lüküs hayat”, üç perde, 1932.
- 4) “Deli dolu”, üç perde, 1934.
- 5) “Saz Caz”, üç perde, 1935.
- 6) “Maskara”, üç perde, 1936.
- 7) “Hava Cıva”, üç perde, 1937.
- 8) “Yaygara 70”, 1969.
- 9) “Uy balon dünya”, 1970.
- 10) “Bir İstanbul masalı”, 1971.

Cemal Reşit Rey'in ayrıca üç müzikal komedisi (revü'sü) vardır.

- 1) “Adalar” revüsü, 1934.
- 2) “Alabanda”, 1941.
- 3) “Aldırma”, 1942.

ORKESTRA YAPITLARI

- 1) “Bebek Efsanesi” (Senfonik Şiir), 1928,
- 2) “Karagöz” (Senfonik Şiir), 1930 – 1931.
- 3) “Enstantaneler” (Senfonik İzlenimler), 1931.
- 4) “Scènes Turques” (Halk Dansları Üzerine) dört parça, 1928.
- 5) “Paysages de Soleil” (Senfonik İzlenimler), 1931.
- 6) “Initiation” (Senfonik Şiir), 1935.
- 7) “Senfoni No:1”, 1941.
- 8) “L'appel” (Senfonik Şiir), 1953.
- 9) “Fatih” (Senfonik Şiir), 1953.
- 10) “Katibim” (Piyano ve orkestra çeşitlemeler), 1953.

- 11) “Senfonik Konçerto” (İkili Orkestra için), 1963.
- 12) “Senfoni No:2”, 1969.
- 13) “Türkiye” (Senfonik Rapsodiler).
- 14) “50. Yıla Giriş” (Senfonik Bölüm), 1973.

KONÇERTOLARI

- 1) “Konçerto Kromatik” (Piyano ve Orkestra için), 1932 – 1933.
- 2) “Keman Konçertosu”, 1939.
- 3) “Piyano Konçertosu”, 1949.
- 4) “Gitar Konçertosu”, 1978.

KONÇERTANT PARÇALARI

- 1) “Introduction and Dance” (Viyolonsel ve Orkestra için), 1928.
- 2) “Konçertant Parçalar” (Viyolonsel ve Orkestra için), 1955.
- 3) “Andante ve Allegro” (Keman ve Yaylılar Orkestrası için), 1967.

ODA MÜZİKLERİ

- 1) “Sonat” (İki Piyano için), 1924.
- 2) “Kentet” (Beş Üflemeli Çalgı için), 1932.
- 3) “Ondes Martenot ve Yaylı Çalgılar için Poème”, 1934.
- 4) “Yaylı Çalgılar Kuarteti”, 1935.
- 5) “Kısa Parça” (Keman ve Piyano için), 1936.
- 6) “Kuartet” (Piyano ve Yaylılar için), 1938 – 1939.
- 7) “Sextour” (Tenor, Piyano ve Yaylılar Dörtlüsü için), 1939.
- 8) “Colloque Instrumental”, 1957.
- 9) “12 Prelüd ve Füg” (İki Piyano için), 1969.

ŞAN VE ORKESTRA ESERLERİ

- 1) “Anadolu Türküleri” (Dört Parça), 1926.
- 2) “İki Anadolu Türküsü”, 1930.
- 3) “Mystique” (Mevlana’nın “Mesnevi” Mukaddimesi), 1938.
- 4) “Üç Anadolu Türküsü”, 1970.
- 5) “Vokal Fantezi”, 1980.

ŞAN VE PİYANO ESERLERİ

- 1) “Je Me Demande”, (Şiir: Ekrem Reşit Rey), 1919.
- 2) “Üç Melodi” (Paris’te Fromont Yayınevinde basılmıştır), 1920.
- 3) “Initiales sur un Banc” (Şiir: Ekrem Reşit Rey), 1921.
- 4) “Chanson du Printemps” (Şiir: Ekrem Reşit Rey), 1922.
- 5) “Au Jardin” (Şiir: Philoxene Boyer), 1923.
- 6) “L’Offrande Lyrique” (sekiz ezgi), 1923.
- 7) “Nocturne” (Şiir:Ekrem Reşit Rey), 1925.
- 8) “12 Anadolu Türküsü” (Paris’te Heugel Basımevinde yayınlandı), 1925 – 1926.
- 9) “Vatan” (Hulusi Öktem’in “Mekteplerde Musıki” adlı kitabında yayınlanmıştır, 1930.
- 10) “Dört Melodi” (Şiirler: Baki Süha Ediboğlu), 1956.

KORO ESERLERİ

- 1) “Anadolu Halk Türküleri” (Dört sesli koro için), 1926.
- 2) “İki Parça” (Eşliksiz kadın korusu için “Yunus Emre’nin şiirleri üzerine”, 1936.
- 3) “On Halk Türküsü” (dört sesli koro ve piyano için), 1963.

MARŞLARI

- 1) “10. Yıl Marşı” (piyano ve şan; bando için düzenlemeleri yapılmıştır), 1933.
- 2) “Denizciler Marşı” (şan ve piyano için; bando düzenlemeleri yapılmıştır), 1935.
- 3) “Yedek Subay Marşı” (piyano ve bando düzenlemesi yapılmıştır), 1940.
- 4) “100. Yıl Marşı”, 1981.

PİYANO YAPITLARI

- 1) “Scènes Turques”, Anadolu Türküleri üzerine 6 parça (Heugel yayınevi, Paris), 1928.
- 2) “Paysages de Soleil”, (Anadolu Halk Dansları üzerine 6 parça), 1930 – 1931.
- 3) “Sonat”, 1936.
- 4) “Pélerinages Dans la Ville Qui N’est Plus que Souvenir” (Ankara Devlet Konservatuarı Yayını), 1940 – 1941.
- 5) “Fantezi”, 1948.
- 6) “İki Parça”, 1959.
- 7) “On Halk Şarkısı” (koro şarkılarının piyano uyarlaması, Ankara Devlet Konservatuarı Yayını), 1967.

SAHNE MÜZİKLERİ

- 1) “Özyurt”, 1933.
- 2) “Makbet”, 1934.
- 3) “Kral Lear”, 1936.
- 4) “Hamlet”, 1936.
- 5) “Benli Hürmüz” (Radyo Yayını için).

Müzikal Tarihine Kısa Bir Bakış:

Müzikal tarihini incelediğimizde karşımıza ilginç bir gelişme çizgisi çıkmaktadır. Çok eski zamanlarda Yunan Antik Tiyatrosunda ritim ve müzik “anlatıcı koronun” sözlerinin birlikteliğini sağlamak için kullanılırdı. Orta Çağlarda ve Yakın Çağda müziğin ve dansın doğaçlama oyunlarla birlikte bir halk kültürü olarak sürdüğünü izliyoruz. 19. Yüzyıl ve sonrasında müzikallere daha yetkin, müzik eğitimi almış besteciler el atmışlar ve müzikallerde kullanılan müzik giderek klasik müzik ile boy ölçüşebilecek hale gelmiştir.

Müzikal (müzikal komedi, müzikli oyun, müzikal şov v.b.) dünyanın her yerinde herhangi bir zaman diliminde ve herhangi bir biçimde tiyatro sahnesinde varolmuştur.

Antik Yunan’da şarkılı oyunlar vardı, Roma’da sahnelenen komedilerde şarkı ve dans bölümleri bulunmaktaydı. Fakat ne yazık ki, tüm bunlar asırlar önce kayboldukları için modern müzikal ve sinemada izlerini bırakamadılar.

Orta Çağ’da gezginci ozanlar ve kiliseler tarafından sahneye konan ahlaki içerikli oyunlar yine müzikalin bir sanat dalı olarak gelişmesinde çok etkili olmamışlardır.

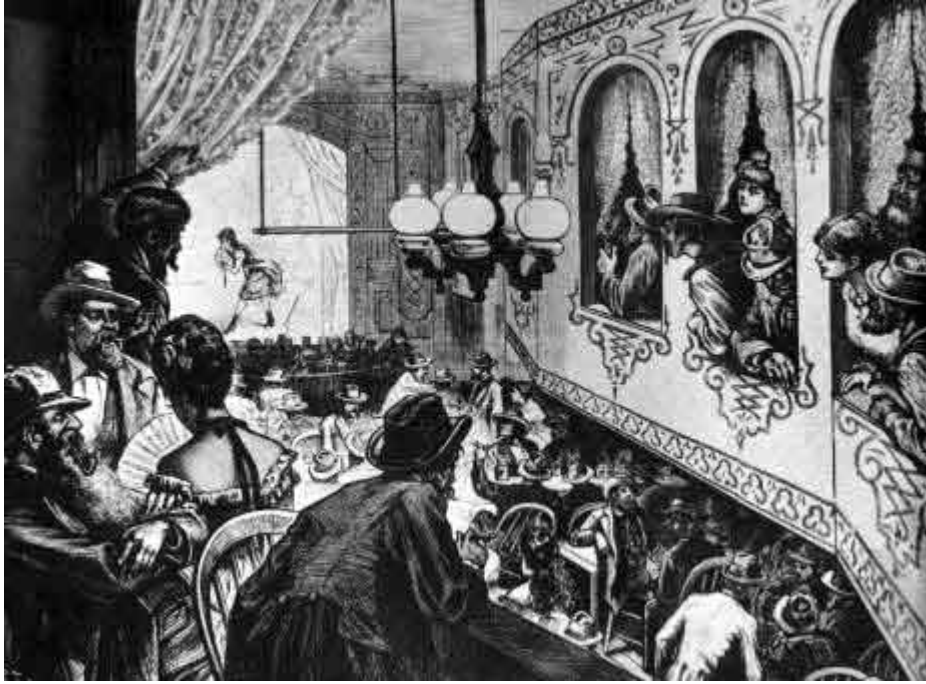
1700’lü yıllarda sahnelenen bir çok müzikli oyun vardır, fakat bunların çoğunluğu “müzikal” olarak nitelendirilmekten uzaktır. Bu dönemden akıllarda kalan en önemli eser John Gay tarafından 1728 yılında bestelenen “**The Beggars Opera**” “Dilenciler Operası”dır. Bu eserde zamanın popüler melodilerine aslında basit hırsızdan daha namuslu olmadığı anlaşılan saygıdeğer vatandaş karakterlerinin söyledikleri hicivsel sözler yazılmıştır.

Şimdiki müzikal kavramlarımıza uyan eserlerin kökleri **Fransız ve Viyana Operetlerine** dayanmaktadır. Jacques Offenbach’ın satirik eserleri, Johann Strauss II’nin romantik komedileri uluslararası popüleriteye erişmiştir. Bu eserler İngiltere’ye

kadar erişmiş, ancak burada izleyiciler yine de daha çok Müzik Hol^{III} tarzını daha çok benimsemiştir.

Çağdaş “Broadway” müzikalleri formunu operetlerden alırken, komedi ruhunu Amerika’ 1800’lü yıllarının ortalarından sonra gelişmekte çeşitli eğlence şekillerinden elde etmiştir.

Variety Show diye adlandırılan akrobasi numaraları, şarkıcılar, dansçılar, koro kızları ve komedyenlerin yer aldığı sahne gösterileri ve **Minstrel Show** adıyla anılan, yüzlerini zencilere benzemek için boyanmış beyaz şarkıcı-komedyenlerin sergiledikleri şovlar giderek yerlerini **Vodvil** (Vaudeville) ve “**Burlesque**”e bırakmıştır.

1800’lü yıllarda bir “Variety Show”

^{III} Music Hall: Yerel sanatçılar tarafından dans eşliğinde seslendirilen şarkılardan oluşan dinletilerin olduğu tiyatrolar

Tipik bir "Minstrel Show"

1860'da sahnelenmeye başlayan "Black Crook" "Siyah Sahtekar" Amerikan Müzikalinin gelişmesinde en önemli rol oynayan eserdir.

İngiliz şov kızı Lydia Thompson ve cüretkâr sarışın kızlardan oluşan grubu “Burlesque” tarzındaki gösterileri ile Amerikada oldukça sansasyon yaratmıştır.

1890’lardan sonra tiyatro önce taklit ederek, daha sonra yeniden yaratarak giderek değişime uğramaya ve daha rafine bir hale gelmeye başlamıştır.

1900’lu yılların başlarında Franz Lehar’ın “**Şen Dul**” opereti gibi dışarıdan ithal edilen eserler “Broadway” müzikalleri üzerinde derin etkiler yaratmış olmakla birlikte, Amerikan Müzikal Komedi ancak 1910’lara doğru **George M. Cohan** ve **Victor Herbert** gibi Amerikalı bestecilerin öncülüğünde özgün tarzı ve tınısına kavuşmuştur.

Yavaş yavaş müzikallerde gerçek hayatta da varolabilecek karakter ve olaylara yer vermeye başlanmış, 1920’lere gelindiğinde **Cole Porter, Rodgers ve Hart** ve

Gerschwin Kardeşler'in başı çektiği çok sayıda besteci sayesinde Amerikan Müzikali dünyada yerini almaya başlamıştır.

Aynı dönemde İngiltere'de Noel Coward, Kern ve Oscar Hammerstein II'ın birlikte yazdıkları "**Showboat**" o yılların en sükseli müzikali olmuştur.

1930'ların büyük ekonomik krizi Broadway'yi durduramaz. Gerschwin'in "Of Thee I Sing-1931" Pulitzer Tiyatro Ödülü alır, Rodgers & Hart'ın "On Your Toes-1936" ve Cole Porter'ın "Anything Goes -1934" başarı ile sahnelenmeye devam ederler.

1940'larda Rodgers & Hart'ın "Pal Joey", Weill ve Gerschwin'in "Lady in the Dark" müzikalleri daha gerçekçi müzikallere yol gösterici olmuştur. Rodgers ve Hammerstein'in "Oklahoma -1943" isimli müzikali olayın gelişiminde önemli rolü olan şarkı ve dansların kullanıldığı ilk müzikal olmuştur. Aynı derecede bütünlüğü olan bu döneme ait Irving Berlin'in "Annie Get Your Gun -1946" ve Cole Porter'ın "Kiss Me Kate -1947" isimli müzikallerini sayabiliriz.

Vaudeville Tarzı Oyunların Buluşma Noktası New York, Keith's Palace Tiyatrosunun Program Kapağı

1950'lerde Broadway müziği Batı Dünyası'nın popüler müziği haline gelir. Hiçbir tiyatro sezonunda sükse yapan bir müzikal eksik olmaz. Bu yıllarda başta gelen isimlerden “**Kral ve Ben**”, “**My Fair Lady**” ve “**Gypsy**” sayılabilir. Bu müzikaller ile birlikte besteciler olarak Rodgers & Hammerstein, Yönetmenler olarak George Abbot, Jerome Robbins, Bob Fosse ve kadın oyuncular olarak Gwen Verdon, Mary Martin ve Ethel Merman ün kazanırlar.

1960'ların başında “Hello Dolly”, “Damdaki Kemancı” gibi çok başarılı müzikaller bestelenir, ancak popüler müzik beğenileri değişmeye başlayınca müzikaller geri planda kalırlar. Bu değişimin simgesi haline gelen “Hair -1968” müzikali bile bu karmaşa içerisinde yerini koruyamaz.

1970'lerde konusu bir kavram çerçevesi içinde oluşturulmuş “Company -1970”, “Follies -1972” ve “Bir küçük Gece Müziği -1973” daha başarı kazanırken, “rock” müzikallerinin önemi giderek azalmaya başlar. Bu arada “A Chorus Line -1974” ve “No, No Nanette -1973” başarı çizgisini yukarı çekmeyi başarır. 1970'lerin sonunda artık “ciddi” nitelendirilen eserler (“Sweeney Todd”) ile son derece ticari İngiliz Mega-Müzikalleri (“Evita”) arasında bir savaş başlar.

No No Nanette Müzikali'nin Afışı

Halk mega-müzikalleri tercih eder. Entelektüel içerik olarak çok dolu olmatan, fakat özel efektler ve pazarlamaları çok güçlü İngiliz müzikalleri sahneleri doldurur: “Cats”, “Les Misérables”, “Operadaki Hayalet”, “Miss Saigon”.

1990 yıllarında artık büyük prodüksiyonlar maliyetleri çok yüksek olduğundan yapılamaz olur. 2000' yılına kadar ortaya çıkan eserler çok azdır.

2000 yılından başlamak üzere çok yaratıcı bir şekilde sahnelenmiş bir takım müzikaller sahnelenmeye başlar ve bunlar gelecek için yeni bir umut oluşturur: “The Producers”, “Urinetown”, “Hairspray” ...

Türk Tiyatro Tarihi'ne baktığımızda “**Karagöz Hacivat**”, “**Orta Oyunları**”nda müziğin ve şarkının bol miktarda kullanıldığını görmekteyiz. Daha sonra “**Kanto**” tarzı şarkı ve dansların gösterildiği “Burlesque-Variety Show” benzeri sahne gösterileri varlıklarını sürdürmeye başlar.

Çuhacıyan'ın “**Leblebici Horhor**” opereti, onun bir çok opereti içinde akıllarımızda kalan şarkıları içermesi açısından önemlidir.

“**Muhlis Sabahattin^{IV}**” Türk müzikalleri içinde çok önemli bir yeri olan bestecimizdir. Hem Türk Musikisini hem de Batı Musikisini çok iyi bildiği için çok akıllarda kalan, melodik şarkılar içeren bir çok müzikal bestelemiştir. Bunların içerisinde “**Ayşe Opereti**”, “**Mon Bey**”, “**Asaletmaap Opereti**” en başta aklımıza gelen isimlerdir.

^{IV} **Muhlis Sabahattin Ezgi** 1890 yılında Adana'da doğar. Çocukluğu Drama ve Selanik'te geçen Muhlis Sabahattin, eğitimini Galatasaray Lisesi'nde tamamlar. Evde dinlenen alaturka müzik ve klasik piyano dersleri müzik kişiliğini etkiler.

İkinci Meşrutiyet yıllarında Muhlis Sabahattin politik konular yazan bir gazetecidir. Hükümete karşı yazıları yüzünden Avrupa'ya kaçır.

Muhlis Sabahattin, bu gurbet yıllarının ardından mütareke döneminde vatanına döner. İstanbul'a uzak bir köyde yaşaması şart koşulur. Unutulmamak için verdiği politikayı terk ederek, kendini müziğe verir.

“**Muhlis'in Çocukları**” adıyla kurduğu operet topluluğu, 1930'lu yıllarda büyük başarı kazanır.

Ayşe, Asaletmaap, Gülfatma, Monbey gibi birbiri ardına sıralanan operetlerini besteler. Ayrıca film müzikleri, klasik Türk Musikisi besteleri de vardır.

Muhlis Sabahattin'in yıkılış süreci, 1939 yılında kızı Melek'in veremden ölümüyle başlar. Kendisi de yine verem hastalığından 13 Şubat 1947 günü hayata gözlerini yumar.

Muhlisin Çocukları Opera Heyeti

Bir sonraki bölümde Cemal Reşit Rey'in müzikal kişiliği ve müziklerinde bestelemiş olduğu eserlere daha yakından bakılacak ve müziği yukarıda vermeye çalışılan kısa tarih çerçevesinde incelenecek.

CEMAL REŞİT REY'İN TÜRK MÜZİKALİNDEKİ YERİ

Bestelediği müzikaller müzikal komedileri:

- “La Petit Chaperonne Rouge”, iki sahne, 1920.
- “Üç saat”, üç perde, 1932.
- “Lüküs hayat”, üç perde, 1932.
- “Deli dolu”, üç perde, 1934.
- “Saz Caz”, üç perde, 1935.
- “Maskara”, üç perde, 1936.
- “Hava Cıva”, üç perde, 1937.
- “Yaygara 70”, 1969.
- “Uy balon dünya”, 1970.
- “Bir İstanbul masalı”, 1971.

Cemal Reşit Rey'in ayrıca üç müzikal komedisi (revü'sü) vardır.

- “Adalar” revüsü, 1934.
- “Alabanda”, 1941.
- “Aldırma”, 1942.

Cemal Reşit Rey'in müziği incelendiğinde önemli özellikler gözlenmektedir. Bunlardan en önemlisi **müziğinde “Türk Halk Müziği” ezgilerine yer vermesidir.**

1 Ka-la-mış-tan bak va-pur kal-kı-yor kal-kı-yor Be-re-si-ni

6 yan giy-miş ge-li-yor ge-li-yor Ge-len ya-rim hey be-ni

11 a-rı-yor a-rı-yor İç-ra-kı-yı iç-ya-rim ge-li-yor

16 ge-li-yor Ah be-re-lim vah be-re-lim Sen-le şö-y-le bir ge-ze-lim

Lüküs Hayat Opereti'nden "Ah Berelim" şarkısı incelendiğinde melodinin akıllarda kolay kalan, adeta bir halk şarkısı niteliğinde olduğu görülür. Şarkı ABB formunda olup (Bir kere söylenen A bölümü, ki daha kompleks bir melodik yapı oluşturmakta, ardından iki kez tekrarlanan "nakarat bölümü" içermektedir) nakarat bölümünde aynen halk şarkılarında olduğu gibi, dinleyenlerin kolaylıkla katılabileceği yapıda basit ve akılda kalıcı bir ezgi duyulmaktadır.

Zamanında özellikle klasik müzik sanatçılarından bazıları Cemal Reşit Rey'in bu tarz çalışmalarını onun daha önemli eserler yazmasını engelleyen, zamanını kısıtlayan bir uğraşısı olarak görmüşlerdir. Halbuki bu günden geriye doğru baktığımızda onun bu çalışmalarının çok değerli olduğunu görmekteyiz. Sanatın bir çok dalına yabancı Türk seyircisini yeni sanat dalları ile tanıştırmak, onu tiyatro salonlarına çekmek için tıpkı Muhsin Ertuğrul'un tiyatro oyunları için uyguladığı yöntemi müzikaller için aynen uyguladığını bu gün daha kolay anlayabiliyoruz.

Kaldı ki, basit ve akılda kalıcı bir ezgi bestelemek, sanıldığı kadar kolay değildir. Bunun kanıtını ana ezgilerini halk müziğinden alan bir çok yabancı klasik müzik bestecisinin eserlerine baktığımızda da görebiliriz. Çünkü halk müziği yazılı bir müzik formu olmadığı için, kulaktan kulağa geçerek yaşamını sürdürür ve bu uzun bir zaman sürecinde gelişen transfer aşamasında kulakta en rahat dinlenebilecek,

hatırda en kolay kalabilecek, en basit kimsede bile duygu uyandırabilecek yalınlığa ulaşır.

Cemal Reşit Rey'in müzikallerindeki ikinci özellik, form ve ses olarak Viyana Operetleri veya Fransız Romantik Komedilerini değil de Amerikan müzikallerini örnek almış olmasıdır.

1
Sen - le ben ben - le Sen be - ra - ber i - ki - miz

5
Ne gü - zel bir çif - tiz Mü - kem - mel i - Ői - miz

9
Sen - le ben ben - le Sen be - ra - ber i - ki - miz Bi - rin - ci

14
ge - li - riz Bu - lun - maz e - Ői - miz

“**Senle ben, benle sen**” isimli şarkının ritmik ve armonik yapısı yönünden tümüyle “swing” ritminde ve Amerikan “Ragtime” formunda olduğu görülmektedir.

Swing ritminde yan yana yazılan iki sekizlik nota bir üçlemenin birinci ve üçüncü notaları tarzında okunur, yani birinci daha uzun, ikinci daha kısa... Normal olarak geleneksel müzik yapımıza çok uzak bir ritmik tarzdır. Tamamen “Amerikan” bir formdur. Caz müziğinde yoğunlukla kullanılır.

Ayrıca, 13. – 16. mezürlerdeki ezgi incelendiğinde armonik yapısının tamamen caz armonisi üzerine kurulduğu fark edilmektedir

**Zihni Göktaş, Ali Berge, Funda Postacı:
İstanbul Kabadayları (Lüküs Hayat)**

Üç Saat Operetinin Afışı

Dünya müziğini ve müzikaller o zamanın kısıtlı imkânlarıyla o kadar iyi takip etmiştir, ve de Türk motiflerini tamamen batı müzikali formunda kullanmıştır. Bunun en iyi örneğini aşağıdaki şarkıda gözlüyoruz:

Sen Gül Eğlen Keyfine Bak
Lüküs Hayat Opereti
Ekrem Reşit Rey / Cemal Reşit Rey

1 *♩* 130 *Ad Libitum*

Traş e - di - yor de -

4 *A tempo*

me sa - kin Ba - kar sö - züm ak - la ya - kin

7

U - lu or - ta hü - küm sür - me Boş laf - la - ra pa -

10

pel ver - me Öğ - re - nir - sin iç yü - zü - nü Son - ra söy - le son sö - zü - nü

1. ve 2. mezürlerdeki giriş teması sanki makamsal bir dizilimi anımsatmaktadır. 3. – 10. mezürler ikişer mezürlük bir ezginin üç ayrı varyasyonunu göstermektedir. Burada da Türk ezgilerini anımsamaktayız. Ancak 11. ve 12. mezürler tamamen bir Broadway tarzı bir müzikal deyiştir.

13

A - ra - mız - dan bir laf çı - kar On - dan kı - ya -

16

met ko - par De - di - ko - du saç - ma sa - pan

19

Hep bun - lar - dır ki - bar ya - pan Sen al - dır - ma

22

key - fi - ne bak Hiç kim - se - ye as - ma ku - lak

Yukarıda yine aynı şarkının devamını görmekteyiz. Cemal Reşit Rey burada modülasyon ustalığını sergiliyor. Fa Majör başlayan ezgi önce La Minör, daha sonra Fa Minör'e değişiyor. Ezgi daha sonra tekrar başlangıç ezgisine, Fa Majör tona dönmektedir.

Atıfet, veya asıl ismiyle “**Sen Gül Eğlen Keyfine Bak**” şarkısı aynı zamanda müzikallerde komik durumu veya düşünceyi anlatan “komedi şarkısı / comedy song” sınıfında mütalaa edebileceğimiz bir şarkıdır.

Cemal Reşit Rey'in ezgi yaratmada ne denli usta olduğunu “**Elveda**” şarkısında izliyoruz:

Elveda

Ekrem Reşit Rey / Cemal Reşit Rey
Lüküs Hayat

1 Mah - zun Kal - bim sız - la sız - la

7 Ru - hum git - ti in - saf - sız - la Mah - sun kal - bim li - me li - me

11 Ol sen fe - da sev - gi - li - me Se - vi - len şa - fak -

15 lar el - ve - da el - ve - da Se - çi - len u - zak -

19 lar el - ve - da el - ve - da Bir - le - şen ya - nak -
rit. *A tempo*

23 lar el - ve - da el - ve - da Tit - re - şen du - dak -

27 lar el - ve - da el - ve - da **Fine** Göz yaş - la - rım dü -

31 şün dü - şün Rü - ya bit - ti yok dö - nü - şüm

34 Göz yaş - la - rım a - kın a - kın

Müzikallerde “duygusal şarkı – charm song” türünde bestelenmiş bu şarkının ezgi ve armonik yapısı daha Avrupa tarzındadır.

17., 21., 24-25., 28-29. mezürlerdeki “a” sesli harfi ile biten ve uzun notalardan oluşan heceler oyuncuya şarkının duygusunu dramatik bir şekilde anlatabilme olanağını tanımaktadır.

Bu şarkının sözleri incelendiğinde Türkçe’nin şarkı söylemeye elverişli kelimelerinin titizlikle seçilmiş olduğu görülmektedir:

Mahzun kalbim sızla

Gitti insafsızla

Feda sevgilime

Sevilen şafaklar

Birleşen yanaklar

Titreşen dudaklar

örneklerinde görüldüğü gibi, şan tekniğine yatkın hecelerin bir araya getirildikleri, kelime sonlarında enerjisi düşük “k” ve “t” harflerinden kaçınıldığı izlenmektedir.

Cemal Reşit Rey güncel müzik formlarını çok yakından takip eden bir müzisyendir. 20. yüzyılın başlarında Arjantin’den Avrupa’ya gelince birden bire çok popüler olan Tango Türkiye’ye de Avrupalı müzik toplulukları tarafından tanıtılmıştır. Daha sonraları çok güzel örnekler yaratan Türk bestecilerimiz tangonun ülkemizde uzun yıllar çok sevilen bir şarkı ve dans formu olarak kalmasını sağlamışlardır.

Her ne kadar daha sonra inceleyeceğimiz “Lüküs Hayat” şarkısı akıllarda kalmış ve toplumun her katmandan dinleyicisi tarafından çok sevilen bir şarkı olsa da, Lüküs Hayat Opertinin en güzel ve müzik tekniği açısından en yetkin şarkısı “**İhtiras Tangosu**”dur.

Sözleri ve ezgisinin güzelliği, armonik yapısının hem kompleks ama çok sağlam olması şarkının değerini çok arttırmaktadır.

Cemal Reşit Rey’in müzik yazarı Evin İlyasoğlu ile görüşmelerinin sesli olarak verildiği kitap eki CD’inde ilginç ve değerli bir bilgi bulunmaktadır. Bu da Lüküs

Hayat Operetinin şarkı sözlerini Nazım Hikmet'in kaleme aldığıdır. Şiirlerinde ritmi ve melodiye hep ön planda tutan Nazım Hikmet'in bu denli güzel ve anlamlı sözler yazmasına şaşırılmaması gerekir.

Suna Pekuysal, Ayşe Kökçü, Argun Kınal (Lüküs Hayat)

İHTİRAS

LÜKUS HAYAT OPERETİ

NAZIM HİKMET / CEMAL RESİT REY

SOPRANO

U-fuk-ta gü-ne-şi sö-nün -
 ce a-le-min Mor göl-ge per-de-si ör-tün - ce a-le-mi
 De-rin - ler-den bir ses u-sul - ca u-ya-nır
 Vü-cut - la - rı sa-rar kalp-le - re da-ya-nır Çok mu bü - yük bu ses
 ma-ni-le-ri yı - kar Gök-ler tu - tu - şur yıl-dız-la-ra çı - kar
 Coş - kun de-niz - le - re dün-ya - yı dal - dı - rır Dö-ner bü -
 tün a-ğaç - lar in-san-lar çıl - dı - rır İh - ti - ras
 bu se-nin e-be - di se-sin-dir Kâh tat - ılı kâh ya - nık bu se-nin se-sin -
 dir Yağ-mur - la - rı par - ça-lar bu se-nin se-sin - dir
 Aç ba - na göğ - sü - nü bak kal-bim se-nin - dir İh - ti -
 ras, ih - ti-ras bu dün - ya se-nin-dir Yak bi - zi bu ge -
 ce, bu ge - ce si - zin - dir

A tempo
RALL..
A TEMPO

A bölümünde re minör tonla başlayan şarkı re majör kadans ile önce sol minöre, ardından re majöre daha sonra sol minör ve do majör kadansla fa majöre, ardından tekrar re minöre dönmektedir.

B bölümü Re majör başlamakta, sonra önce si majör kadansla mi minöre, ardından do# majör kadansla fa#majöre ve sonunda la majör kadansla re majöre geri dönmektedir.

Bu şarkıda da sözlerin şarkı söylemeye uyumluluğu ve prozodilerinin mükemmel bir şekilde oturtulmuş olduğu dikkati çekmektedir.

Lüküs Hayat Şarkısı:

Cemal Reşit Rey'in ilk kez halkın kültürüne inen müzik çalışmalarına başlaması, ders verdiği konservatuarın hademesinin bir gün ona, "neden kendi kültürümüzün güzel ezgilerinden müzik yazmadığını" sorusuyla başlar.

Böylece Cemal Reşit Rey daha yalın melodiler yazmaya başlar ve herkesin aklında kalmaya başladığı zaman o melodinin başarılı olacağına inanır. Hatta "**Lüküs**

Hayat” şarkısının ilk melodilerini de bu şekilde test eder. Bir sabah erken saatlerde Ses Tiyatrosu'ndaki odasında çalışırken bulduğu bir melodiyi birkaç kez yineleyip piyanosuyla çalar. Tiyatronun çaycısı onunla beraber bu melodiyi tekrarlamaya başladığı zaman, hoca bu eserin çok ses getireceğini anlamıştır. Sonunda müziklerin taslaklarını bir türlü beğenemeyen kardeşi de memnun kalacaktır.

Muhlis Sabahattin'in tanınmış opereti “**Ayşe Opereti**”nin aynı tarz, yani “**spektaküler şarkı**” formunda olan kulaklarımızda yer etmiş bir şarkısı vardır. “**Çok Yaşa Sen Ayşe**”... Bu şarkının formunu incelediğimizde oldukça benzer bir yapı önümüze çıkar. Bu benzerlik asla bir esinlenme olarak nitelenmemesi gereken, ancak her iki bestecinin de müzikalin yapısını çok iyi kavramış olmalarından dolayı ortaya çıkmış bir durumdur. Kaldı ki ezgiler birbirlerinden çok farklıdır.

Aşağıda “Lüküs Hayat” şarkısının piyano-şan partisyonununun tamamını görmekteyiz:

Lüküs Hayat
Lüküs Hayat Opereti
Ekrem- Cemal Reşit Rey

1 $\text{♩} = 96$ ①

Şiş - li' de bir a -
Yaz ge - lin - ce A -

6

par - tı - man Yok - sa e - ğer ha - lin ya - man Ni - kel kü - bik mo - bil - ya - lar Du -
da' da - sın Ma - yo giy - miş kum - lar - da - sın Et - ra - fın - da gü - zel kız - lar Ca -

11

var - da yağ - lı bo - ya - lar İ - ki ta - ne o - to - mo - bil
nın çe - ker bur - nun sız - lar Ha - nım mo - tor - la do - la - şır

15

Bi - ri a - çık bi - ri de - ğil Ah - çı, u - şak, hiz - met - çi - ler Do -
Ha - nım ser - best kim ka - rı - şır Ta - kar - sın şey - le - re ba - zı Dün -

19

lu mut-fak do - lu ki-ler Ha - nım gi - der sen gi - der - sin
ya böy - le sen ol ra - zı Sen de ken - di he - sa - bı - na

23

Gün - düz - le - ri çay - dan ça - ya Ge - ce o - lur da - vet - li - sin Ya di - ne - ye ya
Top - la ak - şam et - ra - fı - na Sa - rı - la - rı es - mer - le - ri Kır şam - pan - ya ka -

28

ba - lo - ya HEY! Lü - küs Ha - yat, Lü - küs Ha -
deh - le - ri, HEY!

33

yat Bak key - fi - ne yan gel de yat

38

Ne ö - mür şey, oh ne ra - hat, Yok - tur e -

43

şin lü - küs ha - yat

1.

48

2.

Lü - küs Ha - yat, Lü - küs Ha -

53

yat Bak key - fi - ne yan gel de yat

3

58

Ne ö - mür şey, oh ne ra - hat, Yok - tur e -

63

şin lü - küs ha - yat HEY!

4

Şarkının sözleri adeta Lüküs Hayat Operetinin bir özeti gibidir. İstanbul'un “üst tabaka” sınıfının yaşam tarzlarını son derece sempatik bir şekilde hicveden mısralar içermektedir.

Parça 6/8 ölçüsünde olup hemen herkesin söyleyebileceği bir ses aralığına sahiptir. Do majör tonunda olması da parçanın enstrümanlar tarafından kolaylıkla icra edilmesine yardımcı olmaktadır.

Şarkının iskeleti, Amerika'da 1930'lu yıllarda ortaya atılan ve kitleler tarafından en çabuk benimsenen form olduğuna inanılan “AAB” formundadır, ard arda söylenen iki A (5. mezür) bölümü ve herkesin kolaylıkla eşlik edebileceği bir B bölümü (30. mezür). Şarkı sözleri ikiye bölünen ölçülerden (4/4, 2/4 gibi) çok üçe bölünebilen ölçülerle (6/8, 3/4, 9/8) konuşma ahengine (prozodi) daha yakın icra edilir. Çünkü heceler konuşma sırasında uzun ve kısa heceler olarak yan yana dizilirler. İşte üçe bölünebilen heceler de buna olanak tanır. 5. – 8. mezürlerde görülen ezgide sekizlik

ve dörtlük notalar öyle dizilmiřlerdir ki, “řiřli’de bir apartıman, eęer yoksa halin yaman” Türkçe diline son derece uygun bir şekilde söylenebilmektedir.

CEMAL REŞİT REY ve İLK ŞAN ESERLERİ:

Cemal Reşit Rey 1926 yılında (daha 22 yaşındayken) şan ve piyano için bestelediği 12 Anadolu Türküsü'nü hocası Raoul Laparra'ya göstermek üzere Paris'e gider ve ertesi yıl bu türkülerden dördü (Sarı Zeybek, Onikidir Efeler, Kel Emin ve Ayın Ondördü) orkestraya uygulanarak 16 Ocak 1927'de Paris'te Albert Wolf yönetimindeki Padeloup Konserleri Orkestrası eşliğinde Rus asıllı soprano, tenor ve bastan oluşan "Kedrov Vokal Üçlüsü" tarafından Mogador Tiyatrosu'nda seslendirildi. Eser çok beğenildi, Ayın Ondördü tekrar ettirildi. "Bu genç besteci için son derece parlak bir başlangıç" diyen eleştirmenler konseri de keyifle izlemişlerdi.

1937'de büyük besteci Maurice Ravel öldüğü zaman çalışma masasında bulunan birkaç notadan biriydi "Anadolu Türküleri"nin 1927'de Editions Heugel tarafından basılan kopyası...

Aşağıda inceleyeceğimiz "Ayın Ondördü" parçası Cemal Reşit Rey'in daha 26 yaşındayken ne denli usta bir besteci olduğunu göstermektedir. Çağının müziğini çok iyi kavramış ve onu son derece başarılı bir şekilde yansıtabilmiştir. Eserin orijinal baskısındaki sözler, o zamanlar eski Türkçe yazılımının (Arapça Alfabe) getirdiği zorlukları yenmek için bulunan pratik bir yöntemle, Türkçe kelimelerin Fransızca ortografi kurallarıyla yazılmıştır (Ayın Ondördü – Ayın Ondeurdu gibi). Şan partiyonu orijinal şarkıya oldukça sadık kalarak yazılmıştır. Ancak piyano eşliği tamamen çağdaş klasik müzik anlayışıyla tasarlanmıştır. Halk müziğinin armonizasyonu sorununun günümüzde bile tam anlamıyla çözülmemiş olduğu düşünülürse son derece ilerici ve doğru bir yaklaşım izlenmiştir. Eserin piyano eşliğinde Klasik Batı Armonizasyonundan uzak durulduğu, kromatik iniş ve çıkışların bolca kullanıldığı, disonan seslerin ustaca kullanıldığı, eserin tümünde ise Anadolu Halk Müziği'nin atmosferinin başarıyla yansıtıldığı gözlenmektedir. Cemal Reşit Rey usta bir piyanist olması sonucunda eserin eşliği çok hareketli ve de icrası o denli zor bir piyano çalış stiline içermektedir. Eserin ölçüsü ağır bir aksak tempoda

olup, icra kolaylığını sağlamak için eşlik 9/4 ölçü yerine daha sık bölmeler yaratmak amacıyla ard arda gelen 4/4 ve 5/4'lük ölçülerde yazılmıştır.

AYIN ON DORDÜ / CLAIR DE LUNE

CEMAL RESİT REY

Lento

SOPRANO

Bu gün a yın on dör dü kız sa - çi ni
Ay ay din dir du ra mam di - le des tan

PIANO

ff *tres doux*

kim ör dü Ör - düy - se e
o la mam Ay bu - lu ta

fem or dü Ay ka ran lik kim gör dü
gi rin ce bağ la sa lar

du ra mam

The musical score is presented in three staves. The top staff is a treble clef with a key signature of one sharp (F#) and a 5/4 time signature. The middle staff is a grand staff (treble and bass clefs) with the same key signature and time signature. The bottom staff is a bass clef with the same key signature and time signature. The music is in a 5/4 time signature and features a complex melodic line in the right hand and a steady bass line in the left hand.

Nota 5.1: “Ayın Ondördü”, On İki Anadolu Türküsü

ÖĞRENCİ VE MESLEKTAŞLARI İLE RÖPORTAJLAR:

Cemal Reşit Rey'in öğrencisi ve meslektaşı **Aydın Karlıbel** ile yapılan söyleşide bestecinin "Katibim Çeşitlemeleri (Fantazi Vokaliz)" ve "Onuncu Yıl Marşı" ile ilgili bilgilere aşağıda kısaca değinilmektedir.

Katibim Çeşitlemeleri (Fantazi Vokaliz)

"... Cemal Reşit Rey, Katibim Çeşitlemelerini önce piyano için yazmıştır. Daha sonra orkestra ve şan için düzenlemiştir. Katibim Çeşitlemelerinin ilk seslendirilişini İdil Biret Viyana'da yapmıştır. Konser sonrası yorumlarda "Türkler Viyana'yı fethetti" başlığı yer almıştır.

Daha sonra Ayşegül Sarıca eserin CD kaydını yapmıştır.

Cemal Reşit, Samson François'ya hayrandır, bu sebeple, eseri Samson François'ya ithaf etmiştir.

Daha sonra besteci, eseri küçülterek şan ve orkestra için uyarladığı zaman ise yine hayran olduğu Suna Korad'a ithaf edecektir..."

Bu değerli bilgileri veren Aydın Karlıbel, Cemal Reşit Rey'in öğrencisidir. Kendisi 9 yaşından hocanın vefatına kadar 19 sene boyunca, piyano, kompozisyon ve orkestrasyon çalışmıştır. Aydın Karlıbel, eser şana uyarlanmadan evvel, eserde çeşitli partisini çalmaktadır.

Aydın Karlıbel Cemal Reşit Rey'in, Suna Korad'a olan hayranlığı ile ilgili şöyle demektedir:

“... Cemal Bey, Suna Korad’a hayrandı. Birçok kez dersler sırasında onu göklere çıkarırdı. Suna Hanım’ın şarkı söylemesi ile ilgili “aman efendim,uuu!” gibi çok ender kullandığı kelimeler kullanırdı. Cemal Bey, kolay kolay kimseleri beğenmezdi ama Suna Korad’ın sanatına hayrandı....”

Aydın Karlıbel, Atatürk Kültür Merkezi’nde bir konserde, Cemal Reşit Rey, Suna Korad’a eşlik ederken sayfa çevirmiş. Konser Suna Korad’ın resitali imiş. Aydın Karlıbel, bu konserlerden birinin sonunda Atatürk’ün 10.Yıl Marşını çalmış.

Beşinci İstanbul Festivali’nin açılış konserinde Suna Korad, ikinci yarıda Katibim Çeşitlemelerini (Fantezi Vokalizi) söylemiştir. Orkestra şefi Cemal Reşit Rey’in kendisidir.

Cemal Reşit Rey, Fantezi Vokaliz’in şan ve orkestra düzenlemesinde çeleta ve arp partilerini çıkarmıştır. Orkestrayı küçültmüştür. Ve piyano partisi eklemiştir. Eser’in bir bölümünde Suna Korad’ın kadansı vardır. Eser, Mehter Marşı ile sona erer.

“Fantezi Vokaliz”in ilk icrası Şan Sineması’nda yapılmıştır. Aydın Karlıbel o dönemki konserler için şöyle demektedir:

“... O dönemler harika konserler yapılırdı. Suna Hanım birçok konserde Çelebi Operası’nda Fatma’nın ariasını söylerdi (Üçüncü perde ariası - Yine akşam sular karardı)” Cemal Reşit Rey’in şefliğinde yapılan konserler unutulmayacak kadar güzeldi...”

Onuncu Yıl Marşı

Onuncu Yıl Marşı ile ilgili bilinmeyen bu bilgileri Ertuğru Sevsay, Aydın Karlıbel'e anlatmış.

Varsayıma göre, Atatürk Cumhuriyet'in 10.yılında, halkın coşku ile söyleyeceği bir marş yazılmasını istemiş, İstiklal Marşı'nın bestecisi Zeki Üngör Ankara'da marş bestelemeye başlamış. Recep Peker, Mustafa Kemal Paşa'ya Cemal Reşit Rey'den bahsetmiş ve onun bu marş çok iyi besteleyeceğini söylemiş.

Bunun üzerine, marş Cemal Reşit Rey'e de sipariş edilmiş. Ve Cemal Reşit Rey, marş besteleyip, notaları Ankara'ya göndermiş. Zeki Üngör kendi yazdığı marşın Atatürk tarafından daha çok beğenilmesini istediği için, Cemal Reşit Rey'in yazdığı marş Atatürk'e, yöresel sazlarla çaldırılmış. Salonda eseri dinleyenlerden Recep Peker durumu farketmiş. Bunu Atatürk'e aktarmış. Bunun üzerine, Cemal Reşit Rey Ankara'ya getirilmiş, eser batı sazlardan oluşan orkestraya yeniden çaldırılmış.

Esere hayran kalan Atatürk, onuncu yıl marşı olarak Cemal Reşit Rey'in" Onuncu Yıl Marşı" nı kabul etmiş.

Önder Bali ve “Lüküs Hayat” ile İlgili Bir Anı

Cemal Reşit Rey’in döneminde Şehir Tiyatroları Müzik Direktörlüğü yapmış olan Önder Bali söyleşide bestecinin son dönemlerinde yaşanan çok duygusal bir anı aktarmıştır:

“...Lüküs Hayat Operetinin yıllar sonra ikinci kez sahnelenmesinin prömiyeriydi. Cemal Reşit Rey hastahane yatıyordu. Onu Harbiye Muhsin Ertuğrul Sahnesi’ne getirdik. Bir sürpriz hazırlamıştık.

Oyunun bitiminde ikinci kez sahnelenen oyunda rol alan oyuncular sahneye çıkınca arka projeksiyon perdesinde onu ilk kez oynamış olan oyuncunun resmi gösteriliyordu. Bu hem seyircileri hem de Cemal Reşit Rey’i çok duygulandırdı. Ardından o zamanki Genel Sanat Yönetmeni Gencay Gürün Cemal Reşit Rey’in koluna girerek sahneye çıkardı. Bütün salon besteciye uzun uzun alkışladı.

Belki o anlık bir alkıştı ama, hepimiz onun tüm başarılarının alkışlanması gibi geldi hepimize, unutamadığım çok duygulu olaylardan biridir...”

KAYNAKLAR:

- Aktüze, İrkin (2003) “ **Müziği Okumak**”, Pan Yayınevi
- And, Metin (1983) “**Türk Tiyatrosu**”, Türkiye İş Bankası Yayınları
- Engel, Lehman (1977) “**The Making of a Musical**”, Limelight Editions
- Gürün, Gencay (1985) “**Şehir Tiyatroları Özel Sayısı**”, Şehir Tiyatroları Yayınları
- İlyasoğlu, Evin (1997) “**Cemal Reşit Rey**”, Yapı Kredi Yayınları
- Kenrick, John (1996,2003) “**Musicals On Stage, A Capsule History**”
- Reşit, Cemal (1927) “**Douze Chants d’Anatolie**”, Editions Heugel
- Sadie Stanley (Ed.) (2000) “**Collins Classical Music Encyclopedia**”, Harper Collins Publishers
- Şener, Sevda (1998) “**Cumhuriyet’in 75 Yılında Türk Tiyatrosu**”, Türkiye İş Bankası Yayınları
- Ünlü, Cemal (2006) “**Eski Kanto – Yeni Kanto**”, Kalan Dergisi

ÖZGEÇMİŞ

TÜLAY UYAR-SOPRANO

1996 yılında İstanbul Güzel Sanatlar Lisesi'nin piyano bölümünden mezun oldu. Aynı yıl, Bilkent Üniversitesi Müzik ve Sahne Sanatlar Fakültesi Opera bölümüne Soprano Suna Korad'ın öğrencisi olarak birincilikle kabul edildi ve 2001 yılında şeref derecesi ile mezun oldu.

2003 yılında Mimar Sinan Üniversitesi'nde Prof.Mesut İktu ile yüksek lisans eğitimine başladı.

Sertifika Programları;

2001-2002 yılları arasında, Avusturya Hükümeti'nin bursuyla, Viyana Müzik Akademisi'nde Prof.Gabriella Lechner ile çalıştı. 2003'de Uluslararası Schleswig-Holstein Müzik Festivali'nde, Prof.Gerd Uecker'in master-class'ına, 2004 yılında, Salzburg Mozarteum Akademisin'de Kurt Widmer, Edda Moser ve Patricia Wise'in ,2004 Montepulciano'da, Edda Moser'in masterclass'larına katıldı ve kapanış konserlerinde yer aldı .

2006 Stift Altenburg'da Renate Holm'un masterclass'ına katıldı.

2009 Uluslararası Schleswig-Holstein Müzik Festivali'nde, Prof.Gerd Uecker'in master-class'ına katıldı.

Konserler ve temsiller;

İstanbul (Genç Yetenekler Serisi), Çukurova, Bursa ve Antalya Devlet Senfoni Orkestraları ve Bilkent Senfoni Orkestrası ile solist olarak konserler vermiştir.

İstanbul Uluslararası Müzik Festivali'nde, Genç Yetenekler Serisinde bir resital vermiştir.

2003'te Cemal Reşit Rey Konser Salonu'nda, Aşk-ı Memnu operasında Bihter rolünü oynamıştır.

2005-2007 İstanbul Devlet Opera ve Balesi'nde "Batı Yakasının Hikayesi" ve "Fantastik" adlı eserlerde başrol oynamıştır.

2007-2008 İstanbul Şehir Tiyatroları'nda Leyla ile Mecnun adlı müzikalde Leyla rolünü söylemiştir.

2004 yılında Siemens Opera Yarışmasında ikincilik ödülü almıştır.

Sanatçı, içlerinde Wiener Konzerthaus, Köln Konzerthaus, Dublin, Finland Hall gibi önemli konser salonlarının da bulunduğu 35 ülkede konserler vermiştir. Amerika'da New York, Chicago, Washington D.C., Kanada'da Toronto, Ottawa, Güney Amerika'da, Arjantin, Şili, Brezilya, Meksika, Avustralya'da, Sidney, Melbourne ve Canberra, İskandinav Ülkeleri'nde, Stockholm, Kopenhag, Helsinki, Avrupa'da, Viyana, Londra, Dublin, Budapeşte, Prag, Bükreş, Zürih, Montrö, Köln, Brüksel, Rotterdam, Moskova, Kiev, Minsk'te, Uzakdoğu'da Japonya, Singapur, Güney Kore, Tayland'da ve Birleşik Arap Emirlikleri ve Mısır'da konserler vermiştir.

Son olarak Londra'da Wigmore Hall ve Türk Büyükelçiliği, Brighton'da All Saints Church'te konser veren Uyar, Walt Disney filmlerinde Cinderella, Bambi, Pocahontas, Uyuyan Güzel, Pamuk Prenses, Deniz Kızı, Giselle gibi karakterlerinin Türkçe yorumlarını seslendirmiştir.

